

ПОПУЛЯРНА ЗЕМЛЕДЪЛСКА БИБЛИОТЕКА

СЕЛСКО СТОПАНСТВО

Редактиратъ
Г. С. Алъбаровъ — и — М. Стоевъ.

ОТГЛЕДВАНЕ
на ягодитѣ и малинитѣ

отъ

В. Стрибърни

Специалистъ-овощаръ, бившъ
дългогодишенъ учителъ при
землед. училище въ Садово.

(Съ 15 фигури въ текста).

КНИЖКА

41

Книгоиздателство
АГРАРИЯ — СОФИЯ

ЦѢНА

15.

Излѣзли отъ печатъ книжки:

	Цѣна
Книжка 1. Потрѣбни ли сж на земледѣлца знания по земледѣлие? Отъ П. Дичевъ	1'60
Книжка 2. Какъ трѣбва да уреди земледѣлецътъ стопанството си, за да бжде то доходно? (още не излѣзла)	—
Книжка 3. Какъ да запазимъ влагата въ почвата? Отъ Ив. Ивановъ	1'80
Книжка 4. Какво трѣбва да знае земледѣлецътъ при развъждането и отгледването на добитъка? Отъ Г. С. Хлѣбаровъ	2'—
Книжка 5. Крѣмното цвекло, неговото отгледване, запазване и използуване. Отъ Хр. Н. Моновъ	1'60
Книжка 6. Какъ да направя добитъка си по-доходень? Отъ М. Стоевъ (Второ издание)	4'—
Книжка 7. Изборъ на прѣчки за ново лозе и посаждането имъ. Отъ Д. Бъчваровъ. (Второ издание)	2'80
Книжка 8. Какъ да уреда овощната си градина? Отъ В. Георгиевъ. (Второ издание)	2'80
Книжка 9. Какво трѣбва да знае земледѣлецътъ прѣди да почне да строи сгради въ стопанството си? Отъ инженеръ Т. Поптошевъ и Г. С. Хлѣбаровъ, агрономъ	1'80
Книжка 10. Какъ се поправятъ развалени вина? Отъ Д. Овчаровъ. (Второ издание)	1'80
Книжка 11. Зименъ и пролѣтенъ фий. Отъ Юрданъ Илийчевъ	1'60
Книжка 12. Разумно развъждане, отгледване и хранене на домашнитъ птици. Отъ П. Габровски. (Второ допълнено издание)	5'—
Книжка 13. Какъ да си направя ново лозе? Отъ Н. Недѣлчевъ. (Второ издание)	3'—
Книжка 14. Какъ мога да добия отъ пчелитъ си по-голямъ доходъ? (Второ прѣработено и допълнено издание) Отъ Д. Стояновъ	6'—
Книжка 15. Какви орждия и машини трѣбва да си набави земледѣлецътъ? (Нагласяване, употребление и запазване). Отъ инженеръ Р. П. Василевъ	2'30
Книжка 16. Какъ да основенъ въ нашето село скотовъдно дружество? Отъ М. Стоевъ	2'20
Книжка 17. Засаждане и отгледване овощни дръвчета въ двора. Отъ В. Стрибърни	2'20

(Слѣдва на вжтрѣшната страна на задната корица).

Популярна Земледѣлска Библиотека
„Селско Стопанство“.

Ун. библиотека

ПЛОВДИВ

Инв. № 2639

1946

Книжка 41.

ОТГЛЕДВАНЕ НА ЯГОДИТЪ И МАЛИНИТЪ

Отъ

В. Стрибърни.

Специалистъ-овощаръ, бившъ дългогодишенъ учитель
при замледѣл. училище въ Садово.

(Съ 16 фигури въ текста)

Книгоиздателство „Агрария“

София, улица Вазовъ № 1.

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговоръ.

I. Ягода.

1. Сортове ягоди.
2. Размножаване на ягодитѣ: чрезъ дѣление на старитѣ растения, чрезъ странични издѣнки (ластунки) и чрезъ сѣмена.
3. Избиране мѣсто за ягодитѣ.
4. Посаждане ягодитѣ на постоянно мѣсто.
5. Отгледване на ягодовитѣ плантации: окопване, напояване, отстраняване на ластунитѣ, предаване на плодетѣ отъ изцапване, наторяване.
6. Трайностъ на ягодовитѣ плантации.
7. Беритба на ягодитѣ.
8. Използуване на ягодитѣ. Приготовленіе на ягодово сладко, мармеладъ и вино.
9. Болести и неприятели на ягодитѣ.

II. Малина.

1. Сортове малини.
2. Размножаване на малинитѣ: чрезъ сѣмена, коренни рѣзници и издѣнки.
3. Избиране мѣсто за малинитѣ.
4. Посаждане на малинитѣ.
5. Отгледване на малинитѣ.
6. Беритба на малинитѣ и приготвянето на изпраждане.

Предговоръ.

Къмъ сжщинскитѣ ягодови овоция, които се отгледватъ въ нашитѣ градини, спадатъ ягодата и малината. Плодътъ „ягода“ е лжливъ плодъ. При образуването на лжливитѣ плодове съдѣйствува, освѣнъ промѣненіята пестикъ, и друга частъ на цвѣта. Двѣтѣ тѣзи растения спадатъ къмъ сѣмейството на розоцвѣтнитѣ (Rosaceae). При образуването на ягодата, цвѣтното ложе надебелява и става мѣсисто; при малината ставатъ месисти и сочни и сѣменнитѣ покривки.

Въ практическитѣ ръководства по овощарството къмъ ягодовитѣ овоция причисляватъ и нѣкои други растения, като напр. нѣмското и френско грозде, на които месиститѣ и сочни плодове „бобонки“ се образуватъ само отъ промѣненіята пестикъ. Плодътъ „бобонка“ спада, обаче, къмъ тѣй нареченитѣ сжщински плодове.

У № 3431
23

Ягодитѣ и малинитѣ заслужаватъ много по-широко разпространение въ нашитѣ градини, отколкото тѣ иматъ до сега. Тѣхното отгледване е много лесно и освѣнъ това даватъ голѣмъ доходъ. При добро гледане можемъ да смѣтаме отъ 800—1000 кгр. плодове отъ декаръ. Съ тѣхъ ние можемъ най-добрѣ да използваме празднитѣ мѣста въ нашитѣ дворища и градини, даже и мѣстото подъ другитѣ овощни дървета. Въ настоящата книжка давамъ кратки наставления по тѣхното отгледване.

Отъ автора.

1. Ягода (Fragaria).

Ягодата се отгледва въ градинитѣ отъ много древни врѣмена. Тя зрѣе рано на пролѣтъ, когато нѣма още никакви други прѣсни плодове. Поради това, ягодитѣ се търсятъ и цѣнятъ много и намиратъ навсѣкждѣ пазаръ. Кой не обича красивитѣ, деликатни и вкусни ягоди, употребени прѣсни или приготвени по разни начини съ захаръ, вино, конякъ, ромъ, млѣко, а така сжщо подъ форма на ягодовъ сиропъ, ягодово вино, ягодовъ мармеладъ и пр.? Консервирани, ягодитѣ даватъ всѣкога здрава и вкусна допълнителна храна. При толкова лесното имъ отгледване, грѣхъ прави всѣки, койго притежава малко свободна земя, подходяща за тѣхъ, ако не ги отгледва поне толкова, колкото да задоволи нуждитѣ на дѣцата си.

1. Сортове ягоди.

Въ днешно врѣме броятъ на ягодовитѣ сортове е много голѣмъ. Този

брой всѣка година се увеличава. Въ градинарскитѣ търговски каталози всѣка година се офериратъ и възпѣватъ новопроизведени сортове, отъ които, като си поржчае, много пжти оставаме разочаровани. Сортотѣ на ягодата много пжти иматъ само мѣстно значение. Единъ сортъ на едно мѣсто може да бжде много добъръ, обаче, прѣнесенъ той на друго мѣсто, не успѣва. Поради това, снабдимъ ли се веднажъ съ добъръ сортъ, трѣбва внимателно да го пазимъ и да го промѣнимъ само тогава, когато забѣлѣжимъ, че се изражда. Многобройнитѣ днешни сортове сж вариетети и хибриди, произлѣзли отъ нѣколко европейски и американски първобитни диви видове. Къмъ европейскитѣ първобитни видове ягоди спадатъ:

а. *Fragaria vesca* (обикновената горска ягода). Листата ѝ отъ горѣ сж зелени, а отдолъ бѣлѣзникави. Цвѣтнитѣ стебла сж съ притиснати косми. Плодоветѣ ѝ сж продълговати, заострени, червени и силно ароматични. Чрѣзъ погрижливото ѝ отгледване въ градинитѣ

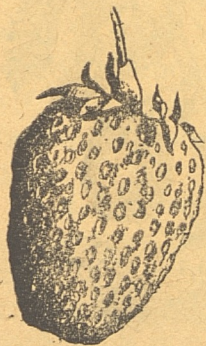
плодоветѣ ѝ ставатъ по-голѣми. Отъ нея е добитъ вариетета Мѣсечарки (*Fg. semperflorens*) (фиг. 1), който ражда отъ

Фиг. 1. — Ягоди мѣсечарки.

края на м. май до есенъта. Отъ тѣхъ има сортове съ червени и съ бѣли плодове.

б. *Fragaria elatior* (Мискетова ягода). Листата ѝ отъ двѣтъ страни, а така сжщо и цвѣтнитѣ ѝ стебла, сж покрити съ нѣжни космици. Плодоветѣ ѝ сж бѣлѣзникави, отъ слънчевата страна червени, срѣдно голѣми. Това растение е двоедомно. Така че при отгледването му трѣбва, освѣнъ женскитѣ растения, да имаме и нѣколко мжжки. Отъ тази ягода произлиза извѣстниятъ силно ароматиченъ и особено сладкъ французки сортетъ *Carpon royal* или хамбургска ягода (фиг. 2).

Фиг. 2. — Хамбургска ягода или *Carpon royal*.

Двата вида растатъ диви въ цѣла срѣдна Европа, а така сжщо и у насъ. У насъ сжщо е изобиленъ европейскитъ видъ *Fragaria collina* (коравата горска ягода) на която плодетѣ чрѣзъ култивиране ставатъ сжщо така поедри.

Едроплоднитѣ ягоди сортове произли-

затъ отъ слѣднитѣ американски видове и подвидове:

а. *Fragaria virginiana* Dux (пурпурна ягода). Произхожда отъ Сѣверна Америка. Листнитѣ ѝ дрѣжки сж покрити съ рѣдки косми. Петуритѣ на листата отъ горна страна сж гладки. Плодетѣ ѝ сж срѣдно голѣми, на изгледъ много красиви, безъ особена мизма. Къмъ нея спада подвидътъ *Fragaria grandiflora* (едроцвѣтната ягода), която се отличава съ едритѣ си цвѣтове.

б. *Fragaria chiloensis* Dux. (Чилска ягода). Южно-американски видъ, съ едри, отгорѣ гладки, а отдолу космести листа; едри червеникави плодове, които иматъ особено силна арома. Къмъ нея спадатъ подвидовѣ *Fr. ananas* (ананасовата ягода) и *Fr. Caroliensis* (Каролинска ягода).

в. *Fragaria Grauna* Vilm.

Повечето отъ сегашнитѣ наши едроплодни сортове сж произлѣзли отъ подвидовѣ *Fr. grandiflora*, *Fr. ananas* и *Fr. Caroliensis*. Отъ едроплоднитѣ сортове, които сж отгледвани у насъ въ

държ. земл. училище въ Садово, сж се указали най-добри слѣднитѣ:

Шарплесъ (Sharpless) (фиг. 3). Буйнорастящъ и извънредно плодороденъ сортъ. Многo едри, съ неправилна форма плодове, които иматъ тъмно-румена (циноберъ) червена боя.

Кралица Мария Хенриета. Плодороденъ, съ срѣдна голѣмина сортъ; плодътъ има правилноовална форма и по червената си лъскава боя прилича на череши. Плодоветъ зрѣятъ 1 седмица по-рано отъ другитѣ сортове.

Диамантъ (Diamant). Плодороденъ сортъ, съ срѣденъ ръстъ. Едритѣ, доста корави плодове, иматъ правилна тжпозаострена форма и черночервена лъскава боя. Отличенъ сортъ за транспортъ.

Витева ябълковидна (White pine apple). Плодороденъ сортъ съ срѣденъ ръстъ. Едритѣ правилни закръглени плодове иматъ бѣла или слабо-розова боя и силна миризма. Отличенъ сортъ за сладко. Започва да узрѣва рано и на есень повторно ражда.

Фиг. 3. — Шарплесъ

Слава Лионска (Gloire de Lion). Буйнорастящ сортъ, съ голѣми неправилни плодове, които доста често добиватъ форма на пѣтлювъ гребенъ. Тѣ сж бѣлѣзникави, а отъ къмъ слънчевата страна червеникави. Много сж сладки и иматъ приятенъ и силенъ ароматъ.

Примадона (Primadona). Буйнорастящ и много плодороденъ сортъ. Има плодове правилни, кржгли и много едри; боята имъ е блѣдозеленикава, а отъ къмъ слънчевата страна червена.

Фиг. 4. — Германска Кронпринцеса. (Deutsche Kronprinzessin).

Почва да узрѣва по-късно отъ другитѣ сортове.

Отъ други разни мѣста прѣпоръчватъ много и слѣднитѣ сортове: Германска Кронпринцеса (Deutsche Kronprinzessin) (фиг. 4), Кралъ Албертъ Саксонски (König Albert v. Sachsen) (фиг. 5).

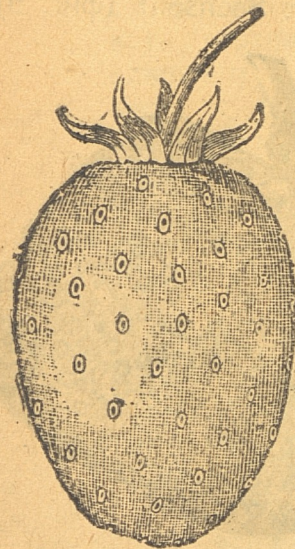

Фиг. 5. — Кралъ Албертъ Саксонски (König Albert v. Sachsen).

Маргарита (Margueritte) (фиг. 6), Laxton nobile, Lucida perfecta и др.

Отъ мѣсечаркитѣ, които не образуватъ ластуни, се прѣпоръчватъ: червената и бѣла Gaillon, Червена отъ Мендои, Бѣла Орлеанска и др.

2. Размножаване на ягодитѣ.

Фиг. 6. — Маргарита.

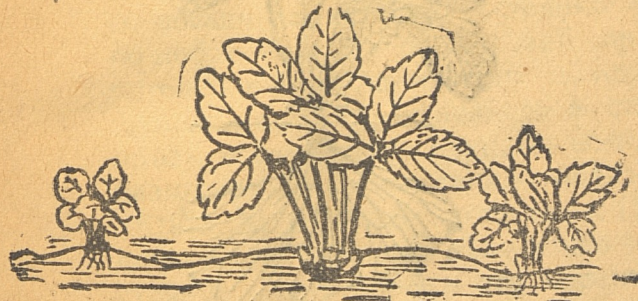
изсѣхнали листа се очистватъ, орѣзватъ се старитѣ вдървенѣли корени, посѣкрятъ се слабо младитѣ коренчета

Ягодитѣ се размножаватъ: 1-во чрѣзъ дѣление на старитѣ растения, 2-о чрѣзъ странични издѣнки (ластуни) и 3-о чрѣзъ сѣмена.

За дѣление се избиратъ здрави, още не много застарѣли, плодородни растения. Тѣ се изваждатъ внимателно, отдѣлнитѣ разклонения се отрѣзватъ съ ножъ, старитѣ,

и така приготвенъ разсада се посажда направо на постоянното мѣсто, или пъкъ по-добрѣ е да се постави прѣдварително въ разсадни лѣхи, откъдѣто, слѣдъ укореняването и усиляването му, се взима и се посажда на постоянно мѣсто.

При размножаването на ягодитѣ чрѣзъ странични издѣнки (ластуни) (фиг. 7),

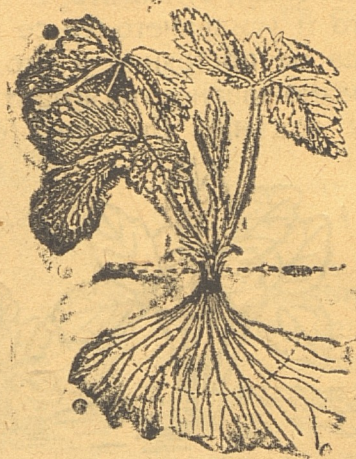

Фиг. 7. — Размножаване на ягодитѣ чрѣзъ странични издѣнки (ластуни).

се прѣдпочитатъ първичнитѣ, най-близкитѣ до майчиния корень, младоци. Такива младоци сж по-плодородни и почватъ да даватъ по-рано плодъ, отколкото младокитѣ на вторичнитѣ по-отдалечени ластуни.

Изваждането на младокитѣ става внимателно; ластунитѣ, а така сжщо и

старитѣ листа се отрѣзватѣ, крайщата на коренчетата се слабо пообрѣзватѣ (фиг. 8) и така приготвениятъ разсадѣ

Фиг. 8. — Обрѣзване на разсада.

се посажда направо на постоянно мѣсто или, както при първия случай, прѣдварително се поставя въ разсадни лѣхи.

Съ размножаването по тѣзи два начина се почва отъ м. августъ и се продължава до м. октомври; то може да стане така сжщо и рано на пролѣтъ.

Кѣснитѣ есенни посадки могатъ лесно да пострадатъ отъ мразовѣтъ, а засаденитѣ кѣсно прѣзъ пролѣтъта — отъ горещинитѣ.

Разсадни лѣхи.

При все че приготвениятъ по описанитѣ по-горѣ начини разсадѣ може да се посади направо на постоянно мѣсто, по-добрѣ е да се посади той прѣдварително въ разсадни лѣхи и идущата пролѣтъ, ако размножаването е станало прѣзъ есенъта, или идущата есенъ, ако размножаването е станало прѣзъ пролѣтъта, да се прѣнесе отъ тамъ. Посаждането въ разсадни лѣхи става на разстояние 10 см. коренъ отъ коренъ и до 20 см. редъ отъ редъ. Коренчетата на обрѣзанитѣ младоци се натопяватъ прѣдварително въ каша, приготвена отъ $\frac{1}{8}$ глина и $\frac{1}{8}$ говежди извержения, за да се прѣдпазятъ отъ изсъхване. Самото посаждане се извършва съ помощъта на единъ колъ, като се внимава коренчета да бждатъ правилно намѣстени въ дупката и растенията да не се заравятъ по-дълбоко, отколкото сж били по-прѣди.

Пръстътъ трѣбва да се попритисне слабо къмъ коренчетата. Слѣдъ посаждането, лѣхата трѣбва да се полѣе или напои.

Посадениятъ така, по на събрано, разсадъ може по-лесно и по-внимателно да се обработва и напоява, отколкото ако се засадѣше направо на постоянно мѣсто. Въ разсаднитѣ лѣхи разсадътъ се по-добъръ укоренява и усилва.

Отъ разсаднитѣ лѣхи разсадътъ се прѣмѣства на постоянно мѣсто. За тази цѣль растенията се изваждатъ внимателно и се посаждатъ заедно съ пръстътъ. Когато посаждаме на постоянно мѣсто разсадъ, който не е укорененъ прѣдварително въ разсадни лѣхи, много младши изсѣхватъ слѣдъ посаждането и тѣ трѣбва отново да се попълватъ. Съ това ще имаме въ ягдовата си плантация не еднакво развити растения. При засаждането, обаче, на укорененъ разсадъ, подпълването се избѣгва и ягдовитѣ растения въ цѣлата парцела сж еднакво развити. Добрѣ укоренениятъ есененъ разсадъ започва да дава плодъ още прѣзъ слѣдната пролѣтъ.

Нѣкои градинари посаждатъ разсада за укореняване въ малки цвѣтарски саксийки. Тѣзи саксии се поставятъ въ хладенъ парникъ съ прозорци, където укореняването върви много бързо. Добрѣ укоренениятъ въ саксийки разсадъ се прѣнася много лесно на далечни разстояния.

Размножаване чрѣзъ сѣмена.

Чрѣзъ постоянното и дългогодишно безполово размножаване на ягодитѣ — само чрѣзъ издѣнки, по-добритѣ сортове рано или късно се израждатъ, ставатъ по-малко доходни и се явява нужда да се подобрятъ чрѣзъ новъ разсадъ, произведенъ отъ сѣмена.

За добиване на сѣмена се избиратъ добрѣ развити и добрѣ узрѣли плодове отъ много плодородни растения, оставятъ се да изсѣхнатъ на слънце, слѣдъ което сѣмената се добиватъ чрѣзъ растриване. Узрѣлитѣ прѣсни плодове могатъ сжщо така да се размачкатъ и сѣмената да се отдѣлятъ отъ месестата частъ чрѣзъ промиване.

Промититѣ сѣмена се оставятъ на открито да изсъхнатъ и слѣдъ това се съхраняватъ въ торбички до посѣването имъ.

Посѣването се извършва веднага слѣдъ узрѣването на плодоветѣ или рано на идущата пролѣтъ. Най-добрѣ е да посѣемъ сѣмената въ плитки сандъчета, напълнени съ ситно прѣсѣта прѣстъ, като ги покриемъ много слабо и ги намѣстимъ въ хладенъ парникъ подъ прозорецъ. (Подобно както се посѣватъ сѣмена отъ цвѣтя). Тукъ сандъчетата се държатъ постоянно влажни, като редовно и внимателно се поливатъ съ нѣжна прѣскалка. Сѣмената прокълняватъ 3—4 седмици слѣдъ посѣването имъ. Като изкаратъ младитѣ растения първитѣ сжщински листа, пикиратъ (разсаждатъ) се въ други сандъчета, на разстояние 1 см. едно отъ друго. Слѣдъ вкореняването и усилването, добрѣ е младитѣ растения да се пикиратъ още веднажъ на открита лѣха, на 10 см. коренъ отъ коренъ и редъ отъ редъ. До есенята или до идущата пролѣтъ разсадътъ е

достатъчно силенъ, за да се посади на постоянно мѣсто.

Ягодитѣ мѣсечарки се отгледватъ съ много добъръ успѣхъ чрѣзъ сѣмена.

Сѣмената на ягодитѣ могатъ да се посѣятъ и на открити лѣхи, съ добрѣ приготвена прѣсѣта рохка прѣстъ, само че тукъ понѣкога не можемъ да получимъ желанія резултатъ. Отъ сѣмената не се получава сжщиятъ сортъ чистъ; получаватъ се само единични растения съ много едри и хубави плодове, които приличатъ на сорта, отъ който сме взели сѣмената. Когато тѣзи растения започнатъ да раждатъ, трѣбва да се наблюдаватъ и тѣзи корени, които се отличаватъ съ добри качества, трѣбва да се отбѣлѣжатъ, за да можемъ прѣзъ есенята да ги размножимъ въ по-голѣмо количество.

3. Избиране мѣсто за ягодитѣ.

За отглеждането на ягодитѣ може да се приспособи почти всѣка почва, само да не е тя много мокра съ неот-

цѣдна подорница. Въ много мокри почви, коренитѣ на ягодитѣ изгниватѣ. Тѣ успѣватѣ и при всѣко изложение на мѣстото, стига само да не е то за сѣнчено. Въ изложенитѣ на слънцето мѣста, тѣ узрѣватѣ по-рано, а въ по-студенитѣ и високи мѣста — по-късно. Въ сухитѣ почви непрѣменно трѣбва да се напояватѣ. Най-добрѣ успѣватѣ яго-дитѣ на дълбока, влажна, неизтощена, пѣськливо-глинеста, богата на хумозѣ почва, съ отцѣдлива подорница. На мно-го богата почва, тѣ растатѣ буйно, цвѣ-тягѣ много, но малко завързватѣ. На бѣдни почви, плодоветѣ оставатѣ дреб-ни, неразвити и неароматични. Пѣськ-ливитѣ почви могатѣ да се приспособо-бятѣ за културата на ягодитѣ, като на прѣдварително прѣораното мѣсто наве-земѣ единѣ отъ 3—10 см. дебелѣ пластѣ глина; на есенѣ съ една вила глината трѣбва да се прѣмѣси добрѣ съ пѣськ-ливата прѣстъ. Слѣдѣ това, мѣстото трѣбва да се натори силно съ старѣ го-вежди торѣ или компостѣ и отъ ново да се прѣоре. Много тежкитѣ глинести почви се поправятѣ, като се настелятѣ

съ пѣськъ, който добрѣ да се размѣси съ почвата. Мѣстото трѣбва да бѣде открито, провѣтриво, позапазено, както отъ силнитѣ вѣгрове, така и отъ сил-ния припекѣ. Югоизточни или югоза-падни тихи склонове или равнини сѣ най-добри за ягодитѣ.

Тамѣ, кждѣто има добри почвени и климатически условия, близкъ пазарѣ, голѣми градове, лесни съобщения по желѣзници, ягодитѣ могатѣ да се отгледватѣ съ добърѣ успѣхѣ въ по-голѣми плантации. Иначе тѣ се посаж-датѣ на отдѣлни лѣхи въ зеленчуко-витѣ градини, на отдѣлни лѣхички въ нашитѣ домашни градини и дворища. Въ младитѣ овощни градини, до десетѣ години отъ посаждането на дрѣвчетата, ягодитѣ сжщо така могатѣ съ успѣхѣ да се отгледватѣ, щомѣ има сгодни ус-ловия за тѣхѣ.

Овощнитѣ дрѣвчета не страдатѣ никакѣ отъ посаденитѣ подѣ тѣхѣ яго-ди; напротивѣ, тѣ даже се ползватѣ отъ тѣхната обработка. Въ домашнитѣ градини ягодитѣ могатѣ да се помѣс-тятѣ покрай пѣтищата. За тази цѣль,

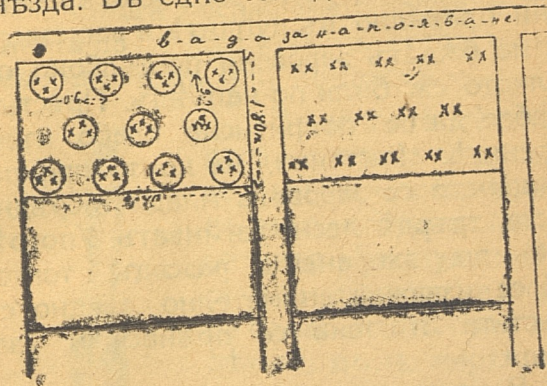
най-подходящи сж мѣсечаркитѣ, които не изкарватъ ластуни.

4. Посаждане ягодитѣ на постоянно мѣсто.

Мѣстото за ягодитѣ трѣбва прѣдварително да се разработи добръ на 40 см. дълбочина. Желателно е то да бжде наторено съ старъ оборски торъ или компостъ. Прѣди самото посаждане, мѣстото се уравнива и се разпрѣдѣля на лѣхи. Въ по-влажни почви и по-хладни мѣстности, лѣхитѣ се правятъ прости, 1'30—1'50 см. широки, като се отдѣлятъ една отъ друга чрѣзъ 40 см. широка пжтека. Кждѣто има възможностъ да се наводняватъ, което е необходимо въ сухи и топли мѣстности, лѣхитѣ се уравниватъ и пригаждатъ за напояване (фиг. 9). Лѣхата се разпрѣдѣля на фитарии, широки 1'30—1'50 см., съ пригодна за напояване дължина.

Ягодитѣ се посаждатъ на редове, 50—70 см. редъ отъ редъ и 30—40 см. коренъ отъ коренъ за слаборастящитѣ видове (мѣсечарки).

Силнорастящитѣ видове, какъвто е напр. сортътъ Шарплесъ, се оставятъ на 50—60 см. коренъ отъ коренъ. Нѣкои градинари посаждатъ ягодитѣ на гнѣзда. Въ едно гнѣздо се посаждатъ

Фиг. 9. — Лѣхи съ ягоди, пригодени за напояване.

три растения на растояние 10—15 см. едно отъ друго въ тригълна форма. Второто гнѣздо се оставя на 60—70 см. отъ първото и на сжщото растояние редъ отъ редъ. Посаждането, обаче, на ягодитѣ въ гнѣзда не е за прѣдпочитане.

Когато употребяваме неукорененъ прѣдварително разсадъ, тогава натопя-

ваме прѣдварително коренитѣ му въ глинеа каша и така потопенитѣ растения посаждаме съ колче или ржка на опрѣдѣленото растояние. Трѣбва да внимаваме коренитѣ да бждатъ намѣстени правилно въ дупкитѣ и растенията да не бждатъ заровени по-дълбоко, отколкото сж били по-напрѣдъ. Прѣстъта трѣбва да се попритисне слабо къмъ коренитѣ. Растения, на които при посаждането се заровягъ младитѣ срѣдни листа, твърдѣ лесно загинватъ. Употрѣбимъ ли вкорененъ разсадъ, тогава той се изважда внимателно зедно съ прѣстъта и така се прѣнася и засажда.

Въ такъвъ случай, най-добрѣ се работи съ малки ржчни лопатки (фиг. 10) или малки мотички. Съ тѣхъ се изкопаватъ на прѣдварително опрѣдѣленитѣ мѣста дупки, толкова голѣми, колкото да се намѣстятъ свободно растенията заедно съ прѣстъта.

Веднага слѣдъ посаждането трѣбва всѣки отдѣленъ коренъ де се полѣе съ вода. Ако посаждаме повече сортове ягоди, тогава всѣки сортъ трѣбва да се

посади на отдѣлна таблица или лѣха. Това е важно за беритбата, тъй като нѣкои сортове зрѣятъ по-рано, а други по-късно.

Слѣдъ посаждането добрѣ е растенията да се покриятъ съ старъ изгниль оборски торъ или компостъ.

Въ топлиитѣ мѣстности, посаждането е по-добрѣ да се извърши прѣзъ есенъта, въ м-цъ септември или октомври. Въ студениитѣ мѣстности, по-добрѣ е ягодиитѣ да се насаждатъ прѣзъ пролѣтъта, въ м. мартъ. Късно на есенъ посадениитѣ ягоди лесно страдатъ отъ мразоветѣ, а късно прѣзъ пролѣтъта — отъ горещинитѣ. Посадениитѣ рано на есенъ вкоренени ягоди, почватъ да раждатъ още на идущата пролѣтъ. Ако поржчваме разсадъ отъ поотдалечени мѣста, по-добрѣ е да правимъ това на есенъ. Растенията на есенъ

Фиг. 10. — Ржчна лопатка за изваждане на разсада.

могатъ да понесатъ по-лесно дълъгъ (2—3 седмици) транспортъ, отколкото прѣзъ друго врѣме на годината.

5. Отгледване на ягодовитѣ плантации.

Отгледването на ягодовитѣ се състои въ окопаване, напояване, отстраняване на ластунитѣ, постилане на почвата за да не се изцапватъ плодоветѣ отъ прѣстъта и наторяване.

Окопаване. Главното окопаване трѣбва да се извърши рано на пролѣтъ, щомъ почвата позволява вече това. Втори пжтъ се копятъ слѣдъ прѣцвѣтяването и трети пжтъ прѣзъ августъ или септември, слѣдъ пълното отстраняване на ластунитѣ. Освѣнъ това, почвата за ягодовитѣ трѣбва да се държи постоянно кипра и чиста отъ бурени. Това се постига съ лѣтошното прашене, което се повтаря споредъ нуждата.

Напояване. Ягодовитѣ, прѣзъ врѣме на растенето си, изискватъ влага. Най-много се нуждаятъ тѣ отъ нея прѣзъ врѣме на цвѣтенето и завързването на

плодоветѣ. Прѣзъ това врѣме тѣ трѣбва да се поятъ по-често. Прѣзъ врѣме на беритбата, ягодовитѣ се напояватъ слѣдъ всѣко обирање на узрѣлитѣ плодове, за да могатъ да се доразвиятъ незрѣлитѣ още втори плодове. Ягодовитѣ трѣбва да се напояватъ редовно и слѣдъ пълното отстраняване на ластунитѣ, а така сжщо и слѣдъ есенното прѣкопаване, за да се усилятъ растенията и натрупатъ повече запасна храна, чрѣзъ което да се гарантира плодородието за идущата пролѣтъ. Прѣзъ лѣтото ягодовитѣ е най-добрѣ да се напояватъ навечеръ или сутринъ рано.

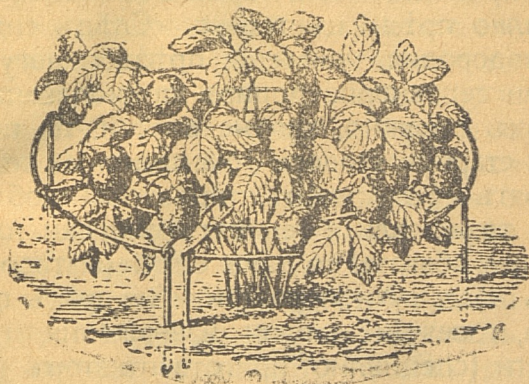
Отстраняване на ластунитѣ (страничните млади). Ластунитѣ трѣбва да се смѣтатъ като паразити на майчиното растение. Затова, най-добрѣ е да се отстраняватъ редовно нѣколко пжти прѣзъ лѣтото, веднага щомъ тѣ се появатъ. Съ това ние осигуряваме плодородието за слѣдната година. Ако имаме нужда отъ разсадъ, тогава оставяме въ нѣколко лѣхи да се развиятъ ластунитѣ, а въ другитѣ лѣхи ги отстраняваме. Ако по една или друга причина не успѣемъ да отстранимъ ласту-

нитѣ, веднага, щомъ като тѣ сж се появили, тогава това трѣбва непрѣменно да направимъ слѣдъ окончателната беритба на ягодитѣ, прѣди есенното прѣкопаване, което става въ края на августъ или началото на септември. Ластунитѣ не трѣбва да се скубятъ, а трѣбва да се отрѣзватъ съ ножъ.

Прѣдпазване на плодоветѣ отъ изцапване. Узрѣвающитѣ плодове на ягодитѣ се навеждатъ отъ собствената си тежина къмъ земята, кждѣто понѣкога тѣ отъ дъжда и поливането се толкова изцапватъ, че добиватъ лошъ изгледъ и даже ставатъ негодни за пазаря. За да избѣгнемъ това, трѣбва слѣдъ второто прѣкопаване, прѣди да сж се развили плодоветѣ напълно, да постелемъ съ нѣщо почвата подъ тѣхъ. За постелка могатъ да послужатъ: сламата, плѣвата, сѣното, мѣхътъ, сухитѣ листа и др. За сжщата цѣль има и разни специални приспособления, каквито сж тѣй нареченитѣ гринолини (фиг. 11), особени плочки или дѣсчици и др. Тѣзи приспособления, понеже сж доста скжпи, иматъ значение само за

малкитѣ домашни градини и за голѣмитѣ любители.

Наторяване. Слѣдъ есенното прѣкопаване, добрѣ е ягодовитѣ плантации да се наторятъ. Употрѣбява се така нареченото „торене на глава“. Върху прѣкопаната почва, помежду ягодовитѣ ко-

Фиг. 11. — Приспособление за запазване ягодитѣ отъ изцапване (гринолини).

рени, се настила старъ оборски торъ или компостъ. Този покривъ запазва сжщеврѣменно коренитѣ прѣзъ зимата отъ измрѣзване. При пролѣтното прѣкопаване, разхвърляниятъ по такъвъ начинъ торъ се закопава. Прѣзъ пър-

вата година отъ посаждането на яго-
дитѣ, този покривъ отъ торъ може да
бъде слабъ, но прѣзъ втората и по-на-
татъшнитѣ години той трѣбва да бжде
все по-дебелъ. Освѣнъ това, добръ е да
употрѣбимъ и торене съ теченъ торъ.
Съ такъвъ торъ се напояватъ яго-
дитѣ на пролѣтъ, слѣдъ първото прѣкопаване,
малко прѣди цвѣтенето. Слѣдъ силно
плодородие, на есенъ, прѣзъ м. августъ
или септември, подиръ прѣкопаването,
пакъ е важно, ако не всички, то поне
по-старитѣ ягодови плантации да се на-
поятъ съ теченъ торъ. Най-добъръ
за тази цѣль е течниятъ оборски торъ.
Употрѣбаватъ се така сж и разтворени
съ вода сухи и разтрити на прахъ пти-
чи, говежди и овчи извержения, пуд-
рети (специално приготвенъ торъ отъ
човѣшки извержения) и други изкуст-
вени торове.

6. Трайностъ на ягодовитѣ плантации.

При все че ягодата е трайно рас-
тение, ние не трѣбва да държимъ една
ягодова плантация повече отъ четири
години или да беремъ отъ нея най-

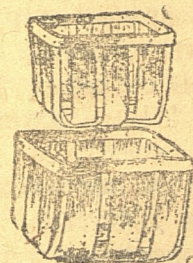
много три пжти плодове. Първата го-
дина слѣдъ посаждането, яго-
дитѣ раждатъ слабо; прѣзъ втората и третата
година раждатъ най-силно, а прѣзъ
четвъртата година тѣ вече даватъ малко
плодове и постепенно започватъ да не
си покриватъ разноснитѣ. Слѣдъ оби-
рането на плодетѣ въ четвъртата го-
дина, най-добръ е мѣстото веднага да
се разработи и да се употребѣи за други
култури. Ако имаме нужда отъ разсапъ
можемъ да оставимъ тѣзи стари лѣхи
до есенъта, за да се развиятъ ластунитѣ
и, слѣдъ като сме ги размножили, да
разоремъ старитѣ ягоди. На сжщото
мѣсто, гдѣто сме отглеждали 4 години
ягоди, не трѣбва да посаждаме пакъ
наново такива. Това мѣсто трѣбва да
се употребѣи 2—3 години за други нѣ-
кои култури и когато вече почвата си
е починала достатъчно, тогава да я
прѣвърнемъ пакъ въ ягодова планта-
ция. За да произвеждаме всѣка година
приблизително еднакво количество яго-
ди, то прѣдвиденото за засаждане съ
ягоди пространство трѣбва да раздѣлимъ
на 5—6 равни части. Отъ тѣхъ всѣка го-

дина $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{6}$ частъ се посажда. По такъв начинъ имаме четири парцели заети съ ягоди отъ различна възраст и една двѣ парцели посѣти съ други нѣкои градински култури, които почитаватъ.

7. Беритба на ягодитѣ.

Ягодитѣ е най-добрѣ да се бератъ въ сухо врѣме и то сутринъ, докато плодозетѣ сж още хладни и ненапечени въ слънцето. Едроплоднитѣ ягоди се бератъ съ дрѣжки, а дребноплоднитѣ ягоди (мѣсечарки), се бератъ безъ дрѣжки. Едроплоднитѣ ягоди, прѣдначени за скорошно прѣработване, могатъ сжщо така да се бератъ безъ дрѣжки. Ягодитѣ, прѣдначени за транспортъ, трѣбва непременно да се бератъ въ сухо врѣме и то сутринъ, докато сж още хладни. Тѣ не трѣбва да бждатъ прѣзрѣли; по-добрѣ е да се бератъ единъ два дни прѣди пълното имъ узрѣване. Изпращането имъ става въ плитки кошнички (фиг. 12) или леки сандѣчета, които не трѣбва да

събиратъ повече отъ 2—3 кгр. плодове. Въ тѣзи сждове избранитѣ сухи и здрави плодове се полагатъ единъ по единъ на пластове, като върху всѣки пластъ поставяме двоенъ листъ нѣжна попивателна хартия. Кошничкитѣ се обшиватъ отгорѣ съ тънко платно (тюль). Плодоветѣ въ кошничкитѣ или сандѣчетата не трѣбва да бждатъ натиснати. Плодоветѣ, прѣдначени за прѣработване могатъ да се изпращатъ въ сждове, които събиратъ до 5 кгр. Когато кошничкитѣ съ ягодитѣ пристигнатъ на прѣдначеното на мѣсто, тѣ трѣбва да се разтворятъ, ягодитѣ трѣбва да се извадятъ и да се разпростратъ по на рѣдко.

Фиг. 12. — Кошнички за изпращане на ягоди.

8. Използуване на ягодитѣ.

Освѣнъ за сурово употрѣбление, плодоветѣ на ягодитѣ могатъ да бждатъ използвани и по други начини,

като за приготвяне на сладко, сокъ, вино и пр.

1) Приготвянето на ягодово сладко. За тази цѣль най-добри сж обикновенитѣ горски ягоди или сорта бѣла ябълковидна. Набранитѣ най-прѣдпазливо плодове, слѣдъ като се почистятъ отъ опашкитѣ и чашковитѣ листа, се натапятъ въ утаена и избистрена варева (киречлива) вода. Въ сжщото врѣме се приготвя гжстъ захаренъ сиропъ, като на единъ кгр. захаръ се смѣта 1 и половина кгр. плодове. Щомъ захарта се свари и избистри, което се улеснява като туримъ въ поставената да се вари захаръ единъ бѣлтъкъ отъ яйце, поставяме плодоветѣ и продължаваме да варимъ. При това отбираме образуващата се пiana и продължаваме до тогава, до като се избистри и достатъчно се сгжсти. Това се познава най-добрѣ по извадени малки проби, които се оставятъ да застинатъ. За да прѣдпазимъ сладкото отъ захаросване, поставя се на касаната пропорция, малко прѣди пълното сгжстяване около 10 гр. виненъ камъкъ или лимонтузи.

2) Приготвяне на ягодовъ мармеладъ. Ягодитѣ се размачкватъ и прѣцѣждатъ прѣзъ гжсто сито. На 1 кгр. отъ прѣцѣдената каша се поставя 1 кгр. ситно счукана захаръ. Всичко това се туря на умѣренъ огънь и се оставя нѣколко пжти да прѣври, при което всичката пiana, която се образува, се събира и отстранява. Слѣдъ това се махка отъ огъня и, като позастине, се налива въ буркани, които, слѣдъ като застинатъ добрѣ, се обвързватъ съ пергментна или напоена съ воскъ хартия. Бурканитѣ се пазятъ на сухо и хладно мѣсто.

3. Приготвяне на ягодово вино. Отъ 10 кгр. плодове, като се изпресуватъ, се получава 6.5 кгр. мжстъ. Тя съдържа срѣдно 7—8.5% захаръ и 1—1.5% киселина. Ако оставимъ така получената мжстъ да прѣври, ще получимъ едно бѣдно на алкохолъ, извънредно богато на екстрактни материи и силно на киселина вино. Такова вино мжчно може да се употреби за пиене. За да се избѣгне това, необходимо е процентътъ на захарта да се

увеличи поне на 20, а киселината чрез прибавка на вода да се намали до 0.65—0.8%.

Ягодитъ обикновено се употребяватъ за получаване на силно десертно или ликьорно вино. Необходимата за тази цѣль мжсть ще се получи при спазването приблизително на слѣдната пропорция:

За десертно вино:

На 1 литъръ сокъ се туря 1 л. вода и 1000 гр. захаръ.

За ликьорно вино:

На 1 и половина литъръ сокъ се туря 1 литъръ вода 1500 гр. захаръ.

Така приготвената мжсть се поставя да прѣври при закрыта ферментация. За ускорение на ферментацията си помагаме съ изкуственни ферменти и понеже количеството на захарта е сравнително по-голѣмо, то и температурата на ферментационното помѣщение трѣбва да бжде около 20° С. Спорѣдъ вървежа на ферментацията и вида на мжсьта, слѣдъ около 8—12 седмици виното е достатъчно избистрено, за да се прѣточи въ бутилки и се остави да дозрѣва въ избата.

9. Болести и неприятели на ягодитъ.

Ягодитъ сж едни отъ гѣзи културни растения, които иматъ сравнително най-малко болести и неприятели.

По листата на ягодитъ твърдѣ често се срѣщатъ едни кафяво-червени петна, които се причиняватъ отъ гжбата *Sphaerellae fragariae*. Това е една болестъ, която е почти безъ значение, защото тя обикновено напада само най-застарѣлитъ листа.

Като най-опасни неприятели на ягодитъ се явяватъ домашнитъ птици. Тѣ накължаватъ плодоветъ и ги правятъ негодни за пазаря. Ето защо, отгледването на ягоди и държането на домашни птици сж нѣща несъвмѣстими.

Доста голѣма пакостъ могатъ да причинятъ и голитъ охлюви, които сжщо нааяждатъ плодоветъ. Като срѣдство противъ тѣхъ е обграждане на лѣхитъ съ пепель или пѣкъ поставяне тукътамъ керемиди, подъ които туряме по нѣкой коренъ салата. Тѣзи неприятели се хранятъ прѣзъ нощта, а деня оби-

чатъ да се криятъ въ приготвенитѣ имъ тъмни и засѣнчени скривалища, дѣто могатъ лесно да се намѣрятъ и унищожатъ.

II. Малина (*Rubus Idaeus* L.)

Обикновената малина (*Rubus Idaeus*) се срѣща въ дѣво състояние на много мѣста изъ нашитѣ гористи планини. Тя е разпространена въ горитѣ на цѣла Европа, въ Ориента и въ Сибирь до 66° сѣверна ширина.

Малината е полухрастъ. Отъ трайното подземно коренище излизатъ всѣка година нови надземни стебла, които на идущата година даватъ цвѣтове и плодове, и слѣдъ това умиратъ. Въ нашитѣ гори тя узрѣва прѣзъ м. юли или августъ. Нейнитѣ плодове се употребяватъ, както въ прѣсно състояние, така и сушени. Отъ тѣхъ правятъ вкусно малиново вино, сиропъ, сладко и др. Поради голѣмата доходность на малината, тя вече отъ отдавна е прѣнесена и се отгледва въ градинитѣ.

I. Сортове малини.

Чрѣзъ дългогодишното ѝ отгледване въ градинитѣ, отъ нея сж се получили голѣмо количество сортове и вариетети. Тѣ се отличаватъ единъ отъ другъ по голѣмината и формата на плодетѣ, по тѣхната боя, която бива свѣтло или тъмно-червена, жълта, бѣла, и по врѣмето на узрѣването (рано или късно зрѣющи).

Раннитѣ сортове узрѣватъ още прѣзъ м. май, а къснитѣ прѣзъ лѣтото. Получени сж и сортове, които раждатъ по два пѣти въ годината. При тѣзи сортове, тазгодишното стебло цвѣти на есень на върхътъ си и дава плодъ. Сжщото стебло на пролѣтъ цвѣти и отъ долнитѣ странични пѣпки дава плодове, слѣдъ узрѣването на които то умира.

Отъ многобройнитѣ сортове, най-много се прѣпоръчватъ слѣднитѣ:

- а). Сортове, които раждатъ единъ пѣтъ прѣзъ годината.

Фастолфъ (*Fastolf*). Извънредно плодороденъ и силно растящъ сортъ.

Плодоветъ му иматъ срѣдна голѣмина, кржгли, тъмно-червени, много сладки и ароматични.

Суперлативъ (Superlative). Сортъ много плодороденъ и силнорастящъ. Плодоветъ му сж много едри, кармино-червени, сочни и сладки.

Жълта анверска малина. (Antwerper gelbe). Извънредно плодороденъ сортъ. Плодоветъ му сж срѣдно голѣми, червеникаво-жълти, съ особено приятенъ и сладъкъ вкусъ.

Оранжева Бринклесъ (Orange Brinkles). Много плодороденъ и силно растящъ сортъ. Плодоветъ му сж срѣдно голѣми, червено-жълти, сочни, сладки и извънредно ароматични.

б). Сортове, които раждатъ по два пжти прѣзъ годината.

Червена Мервайле (Merveille rote). Силно растящъ и много плодороденъ сортъ. Плодътъ му е кржгълъ, срѣдно голѣмъ, свѣтло-червенъ, соченъ и сладъкъ.

Постояннораждаща Пилардова (Perpetuelle de Pillard). Много плодороденъ и силно рсстящъ сортъ. Плодоветъ му сж голѣми съ неправилна форма. Тѣ сж тъмно-червени, сочни и много сладки.

Нова жълта Мервайле (Merveille neue). Този сортъ е срѣдно растящъ, дава плодове прѣзъ есенята по върховетъ на тазгодишнитъ стебла и доста изобилно. Плодътъ му е срѣдно голѣмъ, свѣтло-жълтъ, соченъ и ароматиченъ.

Захарна отъ Мецъ (Sucrée de Metz). Силнорастящъ и много плодороденъ сортъ. съ едри, продълговати, свѣтло-жълти и извънредно сладки плодове.

Чудо на четиритъ годишни врѣмена червена и бѣла (Wunder der vier Jahreszeiten rot und weiss). Тѣзи два много плодородни сорта, наречени и мѣсечарки, почватъ да раждатъ въ м. юли и продължаватъ непрѣкъснато до есеннитъ мразове.

Два пжти раждащитъ сортове даватъ на пролѣтъ плодове за първата

беритба отъ долнитѣ пжпки на мина-
логодишнитѣ плодни пръчки. Втората
беритба се започва прѣзъ лѣтото или
на есенъ и плодоветѣ се образуватъ по
върховетѣ на тазгодишнитѣ плодни
пръчки.

Напослѣдъкъ въ европейскитѣ гра-
дини: почнаха да се въвеждатъ вариет-
ети отъ американски видове малини:
Rubus occidentalis, *Rubus strigosus*, *Rubus*
neglectus, които се отличаватъ съ кра-
сивитѣ си и многобройни плодове; по
вкуса си, обаче, тѣ не могатъ да достиг-
натъ европейскитѣ сортове. Тѣ се от-
личаватъ и по това, че не образуватъ
отдалечени коренни издънки.

По-забѣлѣжителни сортове отъ та-
зи група сж слѣднитѣ:

Марлборо (Marlboro) (фиг. 13).
Силнорастящъ много плодороденъ сортъ,
съ едри, правилни, топчести, пурпурно-
червени плодове.

Colossal Shaffers. Този сортъ
расте много силно и е много плодород-
енъ. Плодоветѣ му сж много едри,

карминно-червени, съ приятенъ разхлади-
теленъ вкусъ.

Child' grosse japanische Wein-
beere. Много плодороденъ сортъ, съ

Фиг. 13. — Малина Марлборо.

срѣде, ръстъ, срѣдно голѣми черве-
никави плодове, събрани въ рѣдки гроз-
дове. Сж сочни и съ приятенъ вкусъ.

Въ нѣкои сѣменарски каталоци този сортъ се оферира подъ името „Ягодомалина“.

2. Размножаване на малинитѣ.

Малинитѣ се размножаватъ чрѣзъ сѣмена, чрѣзъ коренни рѣзници и чрѣзъ издѣнки.

Чрѣзъ сѣмена се размножаватъ малинитѣ главно съ цѣлъ да се произведатъ нови сортове. Сѣмената се добиватъ отъ прѣзрѣлитѣ плодове чрѣзъ промиване. Най-добрѣ е да се посѣятъ сѣмената още прѣзъ есенъта на разпрѣснато, въ хладенъ парникъ, като слѣдъ засѣването се покриватъ ного слабо съ рохка и ситна прѣстъ. Трѣбъ кълняватъ на идущата пролѣтъ. Лѣтъ като изкаратъ първитѣ листа, пираатъ се (разсаждатъ се) на често на сѣменни лѣхи и на есенъ се посаждатъ на постоянно мѣсто.

Чрѣзъ коренни рѣзници се размножаватъ малинитѣ на пролѣтъ. Внимателно изкопанитѣ здра корени се разрѣзватъ на 3—5 см. дѣли рѣз-

ници, които се полагатъ хоризонтално, близо единъ до другъ въ приготвена прѣстъ въ единъ умѣренъ топълъ парникъ. Така поставенитѣ рѣзници се покриватъ съ 5—8 см. дебелъ пластъ ситна и рохка прѣстъ или компостъ. Посадениятъ парникъ се покрива съ прозорци, прѣска се редовно всѣки день съ вода и споредъ нуждата се напоява по силно. Слѣдъ като се появятъ младитѣ филизи, започваме постепенно да провѣтряваме парника съ вдигане на прозорцитѣ и когато фиданкитѣ се усилятъ, прозорцитѣ се махвватъ съвсѣмъ.

Рѣзниците могатъ по сѣщия начинъ да се посадятъ и отгледатъ и на открити, добрѣ приготвени лѣхи, само че резултатътъ въ такъвъ случай не е до таѣ сигуренъ. До есенъта разсадътъ е готовъ за посаждане на постоянно мѣсто.

Размножаване чрѣзъ коренни издѣнки. Този начинъ на размножаване на малинитѣ е най-важенъ и се практикува най-много. Въ всѣка малинова плантация има издѣнки въ изобилие. Излишнитѣ отъ тѣхъ трѣбва всѣка

година да се отстраняват; тѣ могатъ сщеврѣменно да се употрѣбятъ за разсада. Издѣнкитѣ за размножаване се изваждатъ на есень или на пролѣтъ внимателно. По-силнитѣ отъ тѣхъ, съ добръ развити корени, могатъ веднага да се посадятъ на постоянно мѣсто.

3. Избиране мѣсто за малинитѣ.

Малината вирѣе почти на всѣка почва, стига симо тя да не е съвсѣмъ бѣдна, пѣськлива и плитка. Тя прѣдпочита рохка, хумузна и влажна, но не мокра почва. Успѣва въ мѣста съ всѣкакво изложение, стига само мѣстото да не е съвсѣмъ засѣнчено, а така още да не е и на силенъ припекъ. На полусѣнка малината вирѣе много добръ. Сортаветѣ, които раждатъ единъ пжтъ въ годината, понасятъ повечесѣнка, отколкото тѣзи, които раждатъ два пжти.

Въ нашитѣ домашни и зеленчукови градини, малинитѣ се пояждатъ въ неизползуванитѣ кюшета, а края на широкитѣ пжтища, на по-райнитѣ

лѣхи или на отдѣлни парцели. Въ овощнитѣ високостеблени градини, въ които дърветата сж посадени на правилни разстояния, малинитѣ могатъ много добръ да се отгледватъ и между самитѣ дървета до 15—20 годишната имъ възраст.

4. Посаждане на малинитѣ.

Мѣстото, прѣдвидено за малини, трѣбва прѣдварително да се прѣкопае на дълбочина 40—60 см., като сщеврѣменно се и наторява. Самото посаждане се извършва рано на есень или рано на пролѣтъ. На издѣнкитѣ, извадени отъ стари ппантии и въобще на разсада, произведенъ по другитѣ начини, се скратяватъ слабо коренчетата. Последнитѣ се натопяватъ въ каша, приготвена отъ глина и говежди извержения и се посадятъ на опрѣдѣленитѣ отъ по-рано мѣста. Посаждането се извършва въ редове на разстояние 1 м. редъ отъ редъ 50—60 см. коренъ отъ коренъ. Нѣкои градинари посадятъ малинитѣ въ гнѣзда, като въ всѣко гнѣ-

здо посаждатъ три растения въ триж-гълникъ на 10 см. растение отъ растение и на 80 см.—1 м. гнѣздо отъ гнѣздо и 1 м. редъ отъ рѣдъ. Съ лопати се изкопава дупка толкова голѣма колкото за да може въ нея свободно да се разположатъ коренитѣ на едно до три растения. Растенията не трѣбва да се заравятъ по-дълбоко, отколкото сж били по-рано. Прѣстъта около разсаденитѣ растения се слабо попригѣпка и слѣдъ това всѣко растение трѣбва да се напои добръ съ вода. Посаденитѣ растения трѣбва да се отрѣжатъ на двѣ пжпки надъ земята. Ако растенията се прѣрѣжатъ по-високо тѣ цвѣтятъ още сжщата година и вързватъ нѣколко недоразвити плодове, вслѣдствие на което тѣ ослабватъ и не могатъ да развиятъ прѣзъ лѣтото достатъчно издѣнки, които да подържатъ живота имъ за слѣдната година и изсѣхватъ.

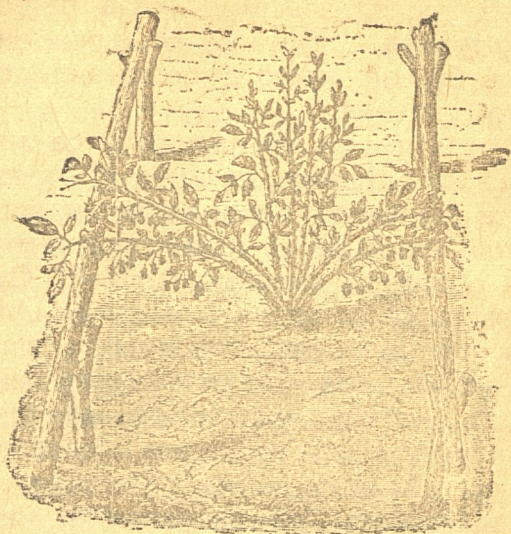
5. Отгледване на малинитѣ.

То се състои въ окопаване, прашене, рѣзитба, наторяване и подпиране.

По-дълбоко прѣкопаване на малинитѣ се извършва два пжти прѣзъ годината; единъ пжтъ на есень и другъ пжтъ на пролѣтъ. Освѣнъ тоза прѣзъ лѣтото трѣбва почвата да се държи чиста отъ бурени, което се постига съ почестото прашене.

Рѣзитбата на малинитѣ се извършва по слѣдния начинъ: а) отрѣзватъ се ланшнитѣ плодни прѣчки, което е най-добръ да се извърши веднага слѣдъ обирането на плодоветѣ. б) Отстраняватъ се излишнитѣ издѣнки. Отъ всѣки коренъ се оставятъ да се развиятъ 4—8 издѣнки, кото се избиратъ най-силнитѣ, най-блискостоящитѣ до старитѣ корени и най-правилно стоящитѣ въ редоветѣ. Излишнитѣ се отрѣзватъ или изскубватъ прѣзъ есеньта или прѣзъ пролѣтъта. Израслитѣ между редоветѣ издѣнки е добръ да се прѣмахватъ още прѣзъ врѣме на самото лѣтно прашене. в) Избранитѣ 4—8 плодни прѣчки се оставятъ да си растатъ свободно, като прѣзъ зимата или рано на пролѣтъ имъ се изрѣзватъ слабо вър-

ховетъ, тъй че да останатъ тѣ 80 см. до 1 м. високи. (Фиг. 14).

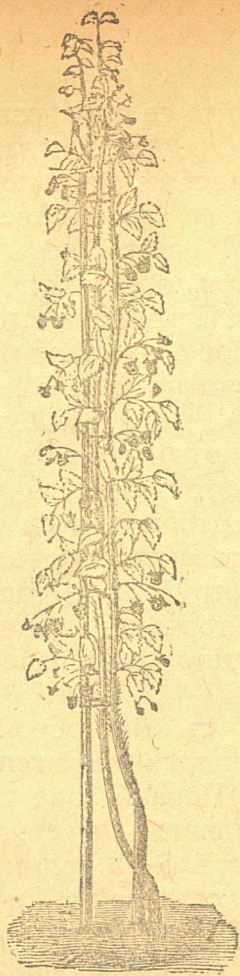
Фиг. 14. — Рѣзистба на малинитъ (хоризонтално поддрѣни).

Подпиране на малинитъ.
За да се развиятъ плодоветъ по-добрѣ, а отъ друга страна да добие плантацията по приличенъ изгледъ, се забива къмъ всѣко гнѣздо по единъ

колъ, къмъ който се привързватъ плоднитѣ прѣчки (фиг. 15). За сжщата цѣль се опъватъ на всѣки редъ по два реда телъ, на който се привързветъ плоднитѣ прѣчки. Първиятъ редъ телъ се поставя на 50 см. отъ земята, а вториятъ — на 90 см. Привързването на плоднитѣ прѣчки може да стане и на летви, както е показано на фиг. 14.

Наторяване на малинитъ.
Всѣка година прѣзъ есенъта малинитъ трѣбва да се наторяватъ съ добръ изгнилъ оборски торъ или съ компостъ. Слѣдъ прѣцвѣтяването, прѣзъ лѣтото, добръ е да употребимъ наторяване съ теченъ оборски торъ. Напояването прѣзъ лѣтото дава сжщо така много добри резултати.

Малинитъ съ многобройнитѣ си издѣнки, изчерпватъ значително силата на почвата. Поради това тѣ не трѣбва да се оставатъ на едно и сжщо мѣсто повече отъ 6—8 години. Слѣдъ този периодъ отъ врѣме малиновата плантация трѣбва да промѣни мѣстото си и да дойде на друго, приготвено за нея мѣсто. Малинитъ могатъ да дой-

Фиг. 15. Подпиране на малинитъ. Вертикално подпрѣни.

даты на сжщото мѣсто едва слѣдъ 3—4 години, когато вече почвата си е достатъчно починала.

6. Беритба на малинитъ и приготвлението имъ за изпращане.

Малинитъ се бератъ обикновено безъ дрѣжки. Тѣ се изпращатъ повечето пжти за прѣработване на сиропъ, вино и др. За тази цѣль най-добрѣ е тѣ да се събиратъ въ чисти глинени или тенекиени сѣдове, въ които се изпращатъ. По такъвъ начинъ не се губи никакъвъ сокъ, който въ случая е най-цѣненъ. Когато искаме да изпращаме маличи, които ще се употребяватъ въ прѣсно състояние, тогава е най-добрѣ да се бератъ съ дрѣжки, както ягодитѣ. Плодоветѣ се слагатъ въ плитки кошнички, или леки сандѣчета, дъното на които е покрито съ лозови листа, на тънки пластове. Върху всѣки пластъ малини се налага единъ или нѣколко листа тъничка мека книга. Повече отъ 3—4 пласта плодове единъ върху другъ не трѣбва да се поставятъ.

Внимание!

Всѣки по-напрѣдничавъ зем-
ледѣлецъ трѣбва да чете редовно
Популярната Земледѣлска Биб-
лиотека

„Селско Стопанство“

която дава отбрани и много по-
лезни за българския земледѣ-
лецъ книжки.

Книжка 18. Какъ да си построя евтино, удобно и хи- гиенично жилище? (Съ 34 рисунки, планоге и изгледи въ текста). Отъ инженеръ Г. Поптошевъ и Г. С. Хлѣбаровъ . . .	2:80
Книжка 19. Приготовление на ракии, коняци, вермути и ликьори. Отъ Н. Недѣлчевъ . . .	2:80
Книжка 20. Разумно хранене на домашнитѣ животни. Отъ Г. С. Хлѣбаровъ . . .	5—
Книжка 21. Люцерната. Отъ К. Бояджиевъ . . .	1:80
Книжка 22. Развъждане, отгледване и използване на свинята. Отъ Ст. М. Лукановъ . . .	8—
Книжка 23. По-важниѣ болести и неприятели по жит- нитѣ растения у насъ и борбата съ тѣхъ. Отъ В. Найденовъ. (Съ 19 фигури въ текста) . . .	3:80
Книжка 24. Трѣбва ли да торимъ нивитѣ? Отъ Ив. Странски . . .	2:40
Книжка 25. Какъ трѣбва да постигнѣ земледѣлецътъ, когато му се нанесатъ поврѣди върху полскитѣ имоти? Отъ Хр. Фетваджиевъ. (Ще излѣзе по-късно) . . .	—
Книжка 26. Подхранване (кърмене) и поенѣ на пчелитѣ. Отъ Д. Стояновъ . . .	2:40
Книжка 27. Изборъ, хранене и гледане на работнитѣ волове. Отъ Ж. Ганчевъ . . .	2:80
Книжка 28. Рѣзитба на лозата. Отъ Д. Бѣчваровъ. (Съ 20 фигури въ текста) . . .	4:80
Книжка 29. Пероноспората (маната) по лозата и бор- бата съ нея. Отъ М. Иванчевъ. (Съ 9 фигури въ текста) . . .	4:80
Книжка 30. Разумното използване на горитѣ въ сел- ското стопанство. Отъ М. Дилиановъ . . .	6—
Книжка 31. Изборъ на сѣмето, запазване и приготовле- нието му за посѣвъ. Отъ Д-ръ Ив.-Ас. Т. Джебаровъ . . .	7—
Книжка 32. Заразителни болести по свинетѣ и борбата съ тѣхъ. (Съ 5 фигури въ текста). Отъ Д-ръ Вл. Марковъ . . .	4:50
Книжка 33. Зеленчуковата градина въ земледѣлското стопанство. Отъ П. Буббовъ . . .	5—
Книжка 34. Какъ лесно и евтино да се снабди земледѣл- ското стопанство съ изобилна и здрава вода? Отъ инженеръ Г. Поптошевъ (Съ 24 фигури въ текста) . . .	5—
Книжка 35. Практическо ръководство по земледѣлско сѣтководство. (Съ 18 образци отъ книги). Отъ Хр. Ивановъ . . .	7—
Книжка 36. Упжѣвания за правилното засаждане на овощнитѣ дрѣвчета. Отъ П. Буббовъ . . .	2:50
Книжка 37. Отгледването на мака. Отъ Ив. Странски. (Съ 5 фигури въ текста) . . .	4:50
Книжка 38. Какъ да отгледваме и използваме ливадитѣ си, за да добиемъ отъ тѣхъ по-голямъ доходъ. Отъ Ж. Ганчевъ . . .	7—
Книжка 39. Доходно птицевѣдство въ малкитѣ дворове. (Съ 14 фигури въ текста). Отъ П. Габровски . . .	5—

Популярна Земледѣлска Библиотека

„Селско Стопанство“

Излиза подъ редакторството на агрономитѣ:

Г. С. Хлѣбаровъ и М. Стоевъ.

(Одобрена и прѣпоржчана отъ Министерството на Земледѣлието и Държавнитѣ Имоти съ окрѣжно № 3269 отъ 20. VI. 1920 год., отъ Министерството на Народното Просвѣщение съ окрѣжно № 14750 отъ 3 юли 1920 год. за училищнитѣ библиотеки и отъ Министерството на Войната съ циркуляръ по военното вѣдомство № 54 отъ 5 декември 1919 год. за войсковитѣ части).

Библиотеката дава отдѣлни, завършени и лесно-достѣпни книжки по всички отрасли на земледѣлието и всички области, засѣгащи селското стопанство и селския животъ.

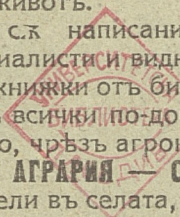
Книжкитѣ сѣ написани отъ вѣщи наши агрономи и специалисти и видни обществени дѣйци.

Излѣзлитѣ книжки отъ библиотеката могатъ да се доставятъ отъ всички по-добрѣ уредени книжарници въ царството, чрезъ агрономитѣ и направо отъ **Книгоиздателство АГРАРИЯ — София, ул. Вазовъ № 1.**

На настоятели въ селата, които запишатъ най-малко 5 абонати за излѣзлитѣ книжки на библиотеката, се прави 20% отстъпка отъ стойността имъ. За повече отъ 5 абонати се прави 30% отстъпка.

Книжкитѣ се изпращатъ само срѣщу прѣдварително изпращане стойността имъ въ издателството съ пощ. записъ или срѣщу наложенъ платежъ.

За прѣпоржчано изпращане да се прилага по 1 левъ за всѣки 5 книжки.

 Списъкътъ на книжкитѣ е отпечатенъ на вжтрѣшнитѣ страници на корицитѣ.